

Монитор
26.10.2012 г.,с. 14-15

Бисер Петков, управител на Националния осигурителен институт (НОИ):
Няма да вдигаме пенсионната възраст

Таванът на парите за старост ще падне през 2014 г.

Светла Каролева

Визитка

Роден е на 6.09.1963 г. в Монтана

През 1987 г. завършва специалността „Икономика и организация на вътрешната търговия” в УНСС. Доктор е по икономика

Професионалния си път започва през 1988 г. като редовен преподавател в УНСС, където през 2012 г. става доцент

В периода 2002-2003 г. е председател на Държавната агенция за осигурителен надзор към Министерския съвет

През март 2003 г. е избран от Народното събрание за заместник-председател на комисията за финансов надзор

С решение на Народното събрание от 8 септември 2011 г. е избран за управител на Националния осигурителен институт

- Г-н Петков, има ли пари в НОИ за увеличението на пенсиите?

- Увеличението на пенсиите от 1 април 2013 г. ще доведе до по-високи разходи в бюджета на Държавното обществено осигуряване (ДОО) за 2013 г. с около 500 млн. лв. Тези по-високи разходи са обвързани с по-високи осигурителни приходи и по-голям размер на трансфера от държавния бюджет към бюджета на ДОО. Повече осигурителни приходи са разчетени да постъпят в резултат от няколко мерки - увеличение на средния осигурителен доход с 2,5%, на минималните осигурителни прагове с 3,3%, на максималния размер на осигурителния доход от 2000 на 2200 лв. и съответно по-големия размер на осигурителните вноски за лицата, работещи в така наречените специални ведомства, които се пенсионира по реда на чл. 69 от КСО. Това са военнослужещите, полицаите и др., за които размерът на осигурителната вноска ще се увеличи с 20 процентни пункта.

- Защо новоотпуснатите пенсии ще се индексират с по-малък процент?

- Това е справедливият подход, тъй като осъвременяване на пенсиите не е извършвано през последните три години и именно в резултат на това по-старите пенсии, отпуснати до 2009 година, са загубили повече от покупателната си способност. Като база при изчисляването на новоотпуснатите пенсии се използва средномесечният осигурителен доход за страната за последните 12 месеца. И при нормалната тенденция на нарастване във времето на този средномесечен осигурителен доход, при равни други условия за осигурителен стаж и осигурителен доход, новоотпуснатите пенсии са в по-висок размер. Ако всички пенсии се осъвременят с един и същи процент, това би довело до увеличаване на натрупалата се разлика между размерите на по-старите пенсии и новоотпуснатите, което няма да е справедливо за огромната част от възрастните, които са се пенсионирали до 2009 г. За да не се получи тази несправедливост и това увеличаване на ножицата между стари и нови пенсии, се предлага диференцираният подход на индексиране.

- Макар че още е рано, правили ли сте разчети кога ще е следващият скок на пенсиите и мислите ли за коледни добавки ?

- Осъвременяването на пенсиите според Кодекса за социално осигуряване е предвидено да става от 1 юли всяка година за всички пенсии, които са отпуснати до края на предходната година. В общия случай, ако не настъпи нормативна промяна, следващото индексирание на пенсиите трябва да стане в средата на 2014 година.

Колкото до коледните добавки, това е въпрос, който не се решава в НОИ. Така наречените коледни добавки не са регламентирани в законодателството. Имало е практика в предишни години да се раздават коледни бонуси, но те нямат нормативна регламентация.

- Кога ще падне таванът на пенсиите?

- Предвидено е таванът за новоотпуснатите пенсии да отпадне от началото на 2014 година. По отношение на вече отпуснатите пенсии таванът, поне към сега действащото законодателство, е предвидено да се запази. Логично е посоката да бъде към постепенното увеличаване на съществуващия таван, както е предложено и в бюджета за следващата година - максималният размер на получаваните една или повече пенсии да се увеличи от 700 на 770 лв.

- Колко е в момента дефицитът в НОИ?

- Превишение на разходите над осигурителните приходи в бюджета на ДОО се наблюдава на практика още от момента, когато беше проведена пенсионната реформа през 2000-та година. Предвижданията тогава бяха този дефицит да намалява, но на практика неговият размер във времето нараства. Това е резултат от предишни политики, които са прилагани във времето. Основната причина за този сравнително голям дефицит е именно политиката по намаляване на размера на осигурителните вноски, което се провеждаше в периода 2006 -2008 година. Ако трябва да говорим в числа, планираният дефицит за тази година, който се покрива със субсидия от държавния бюджет, е в размер на 1 млрд. и 917 млн. лв. Няма да има по-висок непланиран дефицит, както се случи през миналата година.

По отношение на проекта на бюджета за следващата година размерът на недостига на средства в бюджета на ДОО, който се покрива със субсидия от държавния бюджет, е планирано да бъде приблизително в същия размер. – 1 милиард и 910 млн. лв.

- Държавата не се ли явява осигурител на твърде много хора?

- Така е. Това е резултатът от една политика, провеждана през продължителен период от време. През 2009 г. държавата влезе в осигуряването като т.нар. трети осигурител. Тя участва с плащането на 12% осигурителна вноска за пенсия върху осигурителния доход на всички осигурени лица, което за догодина ще струва на бюджета трансфер в размер на около 2 млрд. и 500 млн. лева. Допълнително държавата поема изцяло осигуровките на държавните служители, на лицата, работещи в специалните ведомства, чийто брой като цяло за следващата година се предвижда да бъде от порядъка на 135 хиляди, а сумата, която е планирана да постъпи за тези лица, е приблизително 570 млн. лв. Това са измеренията на участието на държавата като осигурител.

- Отчитате ли по-голям брой желаещи да се пенсионират?

- Пенсионирането е право на лицата, което може да бъде упражнено при определени условия. То не зависи само от желанието на хората, а от това дали покриват условията

за пенсиониране. В резултат на по-високите изисквания за възраст и осигурителен стаж, които действат от началото на тази година, забелязваме тенденция на чувствително намаляване на броя на новоотпуснатите пенсии от този вид и на новите пенсионери. За първите 9 месеца на годината броят на пенсионираните се лица е 68 697, което е с 14 626 по-малко в сравнение със същия период на 2011 г. Очакваме тенденцията да продължи, тя е заложена и в проекта на бюджета на ДОО за 2013 г.

- Склонен ли сте да приемете предложението да има амнистия за хора, които са навършили пенсионна възраст, но не им достига една година трудов стаж, да имат възможност да се пенсионират с по-малка пенсия?

- Това е законопроект, който се обсъжда в Народното събрание за допускане на така нареченото ранно пенсиониране. Конкретното предложение на народните представители е то да става при недостигащ осигурителен стаж и/или възраст - общо до 24 месеца. Нашите разчети, направени по повод на това предложение, показват, че ако то бъде прието и влезе като норма, това ще доведе до значително увеличаване на броя на лицата, които ще могат да се пенсионират. Това ще натовари значително разходите на бюджета на ДОО и ще неутрализира почти напълно ефекта от въведените от началото на годината мерки за повишаване на стажа и годините за пенсия с по 4 месеца и би било непоследователна политика.

- Ще се отделят ли от бюджета на НОИ социалните плащания?

- В Кодекса за социално осигуряване наистина има текстове за отделяне на тези плащания от системата на социалното осигуряване, които трябва да влязат в сила от началото на следващата година. Експертна работна група подготви необходимите промени в други закони, за да се реализира тази промяна от началото на 2013 г., но в процеса на работа стана ясно, че за да бъдат поети тези плащания от Агенцията за социално подпомагане, трябва значителен финансов и кадрови ресурс. Това предполага да се укрепи административният капацитет, да се развият необходимите информационни системи, което всъщност би оскъпило администрирането на тези плащания, без да доведе до реално подобряване на качеството на тези услуги. Затова в проекта на Закона за бюджета на ДОО за 2013 г. е предложено тези текстове в КСО да бъдат отменени и НОИ да продължи да плаща социалните пенсии за старост и социалните инвалидни пенсии - това са така наречените социални плащания, които не са свързани пряко с осигурителния принос на лицата. Независимо от това къде се плащат, парите за тези плащания идват от държавния бюджет.

- Кога ще бъде възможно човек сам да може да изчислява бъдещата си пенсия?

- Работим по подготовката на тази електронна справочна услуга и нашите намерения са до края на годината тя да бъде реализирана. Новата услуга ще даде възможност всяко едно лице, което приближава пенсионна възраст и би желало да получи представа за ориентировъчния размер на пенсията си, да може да го направи, като въведе определени данни и едновременно с това се ползват персоналните данни от регистъра на осигурените лица. По този начин лицето ще получи своя прогнозен индивидуален коефициент и прогнозния размер на пенсията си и ще може да вземе информирано решение за своето пенсиониране.

- Продължава ли българинът да боледува, има ли увеличение на болничните листове?

- Увеличава се броят на паричните обезщетения за временна неработоспособност. Ако трябва да илюстрирам в числа, броят на изплатените обезщетения за първите 9 месеца на годината е с около 4% повече от изплатените за същия период на миналата година. В стойностно изражение това представлява около 9,5% повече разходи за парично обезщетение, което всъщност е причината за преразхода от 24 млн. лв. спрямо плана, който отчитаме по тази социалноосигурителна програма към м. септември.

- Колко са „богатите“ пенсионери?

- Вероятно имате предвид възрастните хора, които получават максималния размер на пенсиите. Към септември тази година броят на пенсионерите, чиято пенсия е в размер на 700 лв. месечно, е 51 228 . Една трета от тях са с действителен размер на пенсията в рамките на интервала от 700 до 770 лв. С увеличението на тавана на пенсията от 1 април 2013 г. преобладаващата част от тях ще получават действителния размер на пенсията си. Но за другите ще продължат да се изплащат пенсии в ограничен до тавана размер. Броят на пенсионерите във високите доходни етажи намалява. Например броят на лицата, чийто действителен размер на пенсията е по-голям от 1550 лв. е 733. Сред тях има и пенсии, които са от порядъка на няколко хиляди лева, което е резултат от липсата през миналото столетие на този естествен регулатор на максималния размер на пенсиите, какъвто се явява въведеният от 2000-та година максимален осигурителен доход. Това налага в името на справедливостта и на солидарността да има ограничаване или таван за отпуснатите по-рано пенсии. В Кодекса за социално осигуряване е предвидено от началото на 2014 г. за новоотпуснатите пенсии таван да не съществува, защото се предполага, че те ще имат своя естествен регулатор чрез въведения максимален осигурителен доход.

- МВФ ни натиска да увеличим пенсионната възраст, както е в много страни в Европа, ние ще вдигаме ли шоково възрастта?

- Не зная да има директни препоръки от МВФ за увеличаване на законовата пенсионна възраст, по-скоро се говори за увеличаване на ефективната пенсионна възраст чрез ограничаване на режимите за ранно пенсиониране. Считам, че България си е написала домашното навреме и е приела законови мерки за постепенно увеличаване на пенсионната възраст, които вече са в действие от началото на тази година и дават резултат. Към момента въпросът за повишаване на пенсионната възраст у нас не стои на дневен ред.